

Наталія МУРМИЛА

*аспірантка I курсу,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
turmyla.natalya@gmail.com*

ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА ЯК ПРІОРИТЕТНІ ЦІННОСТІ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЄРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Актуальність теми полягає у тому, що права людини це те, що визначає базові норми, необхідні для життя з почуттям гідності, а в основі концепції прав людини лежать основні цінності. Одна з них – це людська гідність, а інша – рівність. Європа заснована на цінностях свободи та демократії. Ці європейські цінності сформувалися в епоху Просвітництва і в політичному відношенні були проголошені під час Французької революції 1789 року, а також вони були закріплені в Хартії прав людини Ради Європи та Хартії Європейського Союзу з основних прав людини.

Права людини та громадянина, свобода, демократія та верховенство закону є основними цінностями Європейського Союзу. ЄС трактує людські права як загальні та неподільні, а також активно захищає їх як й у межах Союзу, так і в усьому світі.

Метою дослідження є здійснення аналізу категорії цінностей та їх гарантій в Україні на шляху до Європейського Союзу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості відображення цінностей висвітлювали науковці І. Шубін, М. Підлісний, О.Грищук, В. Барановський, М. Ковалів, Т. Тимчишин, О. Ніканорова та інші.

Загальнолюдські цінності впроваджують панування принципів гуманізму у відносинах між людьми, концепту справедливості та визнання права як найвищого ідеалу в державі. Вони одночасно є ефективним практичним інструментом забезпечення прав і свобод особистості, підтримання миру між державами, а також формою функціонування народовладдя на практиці. Це важливий засіб боротьби з тоталітаризмом, бюрократією, волонтаризмом, будь-якими проявами диктатури всередині кожної держави, що можна ширше використовувати на міжнародному і навіть всесвітньому рівні [4].

Законодавець підкреслює вихід Європейського Союзу на зовсім інший рівень розвитку, вводячи категорію цінностей, в якому основну роль нарівні з правовим набуває морально-етичний аспект. Цінності Союзу, мають безпосередній зв'язок з принципами, котрих неважко помітити.

Зміна черговості згадування цінностей в новій редакції Договору про Європейський Союз говорить про ріст їх значимості для цієї організації. Цінності стоять на більш високому рівні у порівнянні із принципами. Саме тому їх можна навіть розглядати як джерело принципів права [6, с. 653].

Сучасні умови розвитку нашої держави, а також її бажання бути у європейському товаристві цивілізованих держав, вчинення таких кроків як приєднання до Європейської конвенції про захист прав та основних свобод людини, а також належних зобов'язань країни – це основні фактори, які визначають юридичну відповідальність нашої держави по забезпеченню захисту основних прав і свобод людини та громадянина, а також створення засобів та процедур, вироблення відповідних механізмів у даному напрямку.

В Конституції нашої держави у статті 3 вказується, що людина, її життя і здоров'я, а також честь та гідність, недоторканність і безпека визнаються в країні найвищою соціальною цінністю. Основний закон наголошує, що права і свободи людини, та їх гарантії визначають зміст та спрямованість діяльності України [2, 5]. Отже, Конституція України визначає магістральний напрям внутрішньої політики країни, який відображений у відомій для всіх демократичних держав світу формулі: «Від Людини – до Держави».

Європейська конвенція, яка стосується захисту прав людини та основних свобод виступає частиною національного законодавства, а також підлягає застосуванню нарівні з національним законодавством України. Сторони конвенції гарантують права і свободи передбачені конвенцією. Для забезпечення виконання догматів Європейської конвенції про захист прав людини, а також основних свобод функціонує Європейський суд (Суд, Євросуд) з прав людини, який розглядає скарги, подані тільки після вичерпання всіх національних засобів захисту прав. Рішення Європейського суду підлягають обов'язковому виконанню сторонами.

Важливим у сфері захисту прав і свобод людини України є питання виконання постанов Європейського суду з прав людини у нашій державі.

Зобов'язання кожної країни відповідно до статті 46 § 1 Конвенції виконувати рішення Європейського суду; значення кожного із прийнятих Європейським судом рішень полягає у тому, що вони впливають на розвиток національного законодавства держав-учасниць Конвенції [1].

Орган уповноважений на представлення України в Європейському суді із прав людини – згідно статті 1 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» орган представництва – це орган, який відповідає за забезпечення

представництва нашої держави в Європейському суді із прав людини та координацію виконання його рішень [3].

Органом уповноваженим на представництво нашої держави в Європейському суді з прав людини є Міністерство юстиції України.

Механізм виконання Україною рішень Суду – з метою дотримання нашою державою зобов'язань, що випливають з її членства в Раді Європи, а також для ефективного виконання ст. 46 Конвенції. За цим документом держави-учасники зобов'язуються виконувати остаточне рішення Європейського суду у будь-якій справі, в якій вони виступають сторонами, 23 лютого 2006 року було прийнято Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» [3]. Саме цей документ зафіксував на законодавчому рівні певну систему інституційних та процедурних механізмів виконання рішень Європейського суду, а також запобігання новим порушенням Конвенції.

Практика винесення рішень національними судами – Європейський суд розглядає справи проти Держави, яка ратифікувала Конвенцію та порушила її, тому при зверненні до Європейського суду потрібно зазначати саме Державу, а не той орган Держави, який порушив закон.

Фізична особа, яка відшкодувала шкоду, завдану іншою людиною, згідно ст. 1191 Цивільного кодексу України [5] має право зворотної вимоги (регресу) до винної особи у розмірі виплаченого відшкодування, якщо інший розмір не встановлено законодавством нашої держави.

Як зазначено у статтею 3 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» реалізацію рішення здійснюється за рахунок Державного бюджету України, тому у відповідності до ст. 9 зазначеного Закону та ст. 15-17 Цивільного кодексу України [5] Міністерство юстиції України, як орган державної влади, звертається до суду за захистом цивільних прав та інтересів держави шляхом відшкодування заподіяних збитків у межах, на підставі та у спосіб, що встановлені Конституцією України.

Отже, Європейський Союз, визначаючи правовий статус людини і громадянина, а також усвідомлюючи свою духовну і моральну спадщину, виходить із таких загальних та неподільних цінностей: людське достоїнство, свобода, рівність і солідарність, а також опирається на принципи демократії і законності. У центр своєї діяльності ЄС ставить людську особистість, засновуючи громадянство союзу та створюючи сферу свободи, безпеки та справедливого суду.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 04.11.1950. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 1.04.2022).
2. Конституція України: із змінами, внесеними згідно із Законом №2222- IV від 08.2004р. Київ. Велес.2007. С.5
3. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>(дата звернення: 3.04.2022).
4. Щирба М.Ю. Ознаки трансформації прав людини в умовах глобалізації суспільства. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_837_62 (дата звернення: 4.04.2022).
5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 3.04.2022).
6. Шубіна І. О. Основні цінності Європейського Союзу, зміст і значення для вступу нових держав. Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П.Є. Казанського : матер. третьої міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 2–3 листопада 2012 р.) / відп. за випуск М. І. Пашковський ; НУ «ОЮА». Одеса : Фенікс, 2012. С. 652-654.

Діана ГУМЕНЮК

магістрантка

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка,

Тернопіль, Україна

gumedi93elr.tnpu.edu.ua

АКСІОЛОГІЧНІ ВИМІРИ КАТЕГОРІЙ «ВІЙНА» І «МИР»

Цінності, їхній характер, особливості, як і система цінностей у суспільстві в цілому, є своєрідними орієнтирами у формуванні світогляду, духовного світу людини, а прагнення до володіння ними – важлива умова придбання людиною необхідного життєвого досвіду і його соціалізації [4, с. 30].

Війна і мир є постійними складниками людської історії й цивілізації. Вони належать до категорії ключових явищ і понять, що впливають на розвиток думки про людину та її місце у світі, на формування уявлень про сенс життя та цінності. З війною і миром пов'язана діяльність базових суспільних інститутів (армія, право, освіта й ін.) та формування численних і складних соціальних практик, які регулюють поведінку членів соціумів [5, с. 37]. У площині категорій «війна» та «мир» виникає низка проблем, зокрема протиставлення цих двох станів співіснування людства; цінності людського життя в умовах війни та миру тощо.